

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2015, sp. zn. 25 Cdo 3228/2014, ECLI:CZ:NS:2015:25.CDO.3228.2014.1

Číslo: 7/2017

Právní věta: Jsou-li bolesti trvalým následkem poškození zdraví, odškodňují se v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.12.2015

Spisová značka: 25 Cdo 3228/2014

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bolestné, Promlčení, Ztížení společenského uplatnění

Předpisy: § 106 odst. 1 obč. zák.
§ 444 odst. 1 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soud v Brně ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 44 Co 477/2012.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 18. 6. 2012, č. j. 17 C 84/2008-197, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 780 300 Kč, žalobu ohledně částky 910 500 Kč zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalovaný lékař dne 3. 5. 2006 ošetřil žalobkyni zub, přičemž použil kořenový nástroj nesprávné délky, došlo k tzv. přeplnění zubního kanálku, plnicí hmota se dostala do míst, kam nepatří – do kanálku v čelistní kosti a poškodila část trojklanného nervu. Žalobkyně byla následně ošetřena ve Fakultní nemocnici B., kde však nebyla zjednána účinná náprava. Výplňová hmota byla z mandibulárního kanálku odstraněna chirurgickým zákrokem ve Všeobecné fakultní nemocnici v P. dne 3. 8. 2006, kdy již část trojklanného nervu byla nezvratně poškozena. V důsledku toho žalobkyně trpí dlouhodobou bolestí hlavy, bolest jí způsobuje dotyk v čelistní části obličeje, vítr, klimatizace, každé slovo, které vysloví, má špatnou kvalitu spánku, vadí jí klimatizované prostory, došlo k narušení intimního života a vztahu se synem. Léky bolesti pouze tiší, nikoliv odstraňují. U žalobkyně se v důsledku bolestí vyvinula duševní porucha, byla uznána plně invalidní, je izolovaná z důvodu pocitů méněcennosti a postižení v oblasti obličeje. Soud dospěl k závěru, že žalovaný objektivně odpovídá za škodu vzniklou žalobkyni podle § 421a obč. zák., neboť

plnicí hmota použitá při zubním ošetření žalobkyně jí poškodila nerv, a léčebný postup žalovaného byl *non lege artis*, neboť žalovaný nestanovil správně délku kořenového nástroje, proto za škodu odpovídá i podle § 420 obč. zák. Bolestné bylo ohodnoceno znaleckým posudkem celkem na 130 bodů (po navýšení podle § 6 odst. 1 písm. a/ vyhlášky č. 440/2001 Sb.), ztížení společenského uplatnění žalobkyně celkem na 1315 bodů. Soud dovodil, že v dané věci se jedná o případ hodný mimořádného zřetele ve smyslu § 7 odst. 3 vyhlášky a s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu (rozsudky sp. zn. [25 Cdo 2370/2007](#) a [21 Cdo 3885/2009](#)) jako přiměřené odškodnění žalobkyně stanovil šestinásobek základní výměry bodového ohodnocení, a to jak u bolestného s ohledem na to, že bolest trojklanného nervu je jednou k nejkřutějších bolestí, navíc v hlavové (obličejové) části těla, která je vnímána zvláště intenzívně, tak u ztížení společenského uplatnění vzhledem k tomu, že žalobkyně, která před zákrokem žila standardním pracovním i společenským životem, nyní trpí bolestmi bez naděje na vyléčení, depresi, izolací, rodinný život nevede, nestýká se s ostatními lidmi, mluvení ji bolí a je nucena být prakticky stále doma, neboť pobyt venku bolest zhoršuje. Protože podle závěru znalce bylo poškození zdraví žalobkyně zapříčiněno žalovaným ze 75 %, soud rozhodl o dělené odpovědnosti podle § 438 obč. zák. a žalobkyni přiznal 75 % z vyčíslené náhrady. Námitku promlčení neshledal důvodnou, dvouletá subjektivní promlčecí doba podle § 106 odst. 1 obč. zák. byla zachována, neboť lékařský zákrok byl žalobkyni proveden dne 3. 5. 2006 a žaloba byla podána 10. 4. 2008. Vzhledem k tomu, že k ustálení zdravotního stavu žalobkyně došlo až mnoho měsíců po lékařském zákroku, soud dovodil, že i rozšíření žaloby v podání doručeném soudu 3. 12. 2008 bylo provedeno včas.

2. K odvolání obou účastníků Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 12. 3. 2014, č. j. 44 Co 477/2012-276, ve spojení s opravným usnesením ze dne 11. 4. 2014, č. j. 44 Co 477/2012-282, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku co do částky 211 800 Kč potvrdil a co do částky 568 500 Kč změnil tak, že se žaloba v tomto rozsahu zamítá, v zamítavém výroku jej v rozsahu napadené částky 260 100 Kč potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů a o poplatkové povinnosti žalovaného. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a po doplnění znaleckého dokazování dovodil, že postup žalovaného při ošetření žalobkyně nebyl sice přímo *non lege artis*, nicméně jeho postup nebyl dostatečně obezřetný, a právě v nedostatecích jeho pracovního postupu tkví primární příčina poškození zdraví žalobkyně, nikoliv v povaze použitého nástroje či výplňové hmoty (§ 421a obč. zák.), její chemické a fyzikální účinky byly až sekundární. Žalovaný tedy porušil povinnost opatrného chování ve smyslu § 415 obč. zák. a za škodu odpovídá dle § 420 obč. zák. Neztotožnil se se skutkovým závěrem soudu prvního stupně o ustálení zdravotního stavu žalobkyně „až mnoho měsíců po lékařském zákroku“, neboť z provedeného dokazování vyplývá, že k ustálení zdravotního stavu žalobkyně došlo v řádu jednotek měsíců, ne-li týdnů, když vznikla újma postižením trojklanného nervu, i když pocit bolesti žalobkyně trval nadále. Nejpozději v květnu 2006 při hospitalizaci ve Fakultní nemocnici v B. se žalobkyně dozvěděla o podstatě svého poranění a o tom, kdo za ně odpovídá, proto její nárok na další zvýšení bolestného co do částky 376 800 Kč, uplatněný v prosinci 2008, je promlčen a nepromlčeným zůstává nárok ve výši 54 000 Kč. I přes to, že bolest žalobkyně v době jednoho až dvou měsíců od poranění byla „stálá a torpidní“ (než přešla do stavu trvalého následku), odvolací soud shledal přiměřeným odškodněním nikoliv šestinásobek základního odškodnění bolesti, nýbrž troj až čtyřnásobek, tedy částku 54 000 Kč. Bolestivost coby trvalý následek je pak v rámci ztížení společenského uplatnění konzumována hodnotově vyšší položkou v diagnóze „duševní poruchy“ a kromě mimořádné bolesti nejsou žádné další relevantní důvody pro navýšení odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky 440/2001 Sb., proto co do částky 710 100 Kč odvolací soud žalobu zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, a to do výroku, jímž odvolací soud změnil

rozsudek soudu prvního stupně tak, že se žaloba co do částky 568 500 Kč zamítá, a do výroku, jímž potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku. Přípustnost dovolání odůvodňuje tím, že odvolací soud se odchýlil od ustálené judikatury dovolacího soudu při řešení otázek: zda musí odvolacím soudem nastíněný myšlenkový postup obsažený v odůvodnění písemného rozhodnutí odpovídat obecným zásadám logiky a zda je odvolací soud povinen vypořádat se se vším, co má vztah k projednávané věci, co v průběhu řízení vyšlo najevo a co účastníci tvrdí. Namítá, že podle judikatury dovolacího soudu (např. rozhodnutí sp. zn. [30 Cdo 5359/2007](#) a [28 Cdo 418/2009](#)) musí soudem nastíněný myšlenkový postup odpovídat obecným zásadám logiky. Dovojuje, že závěr odvolacího soudu o promlčení nároku na zvýšení bolestného podle § 7 vyhlášky je nelogický za situace, že odvolací soud uznává, že značná intenzita nebo dlouhodobost trvání bolesti jsou kritériem pro vyšší odškodnění a že poslední ataka těžkých bolestí postihla žalobkyni 13. 5. 2008, avšak nárok uplatněný v prosinci 2008 považuje za promlčený, což by znamenalo, že náhrada za ataku bolestí by byla promlčena ještě dříve, než by k ní došlo. Poukazuje na judikaturu dovolacího soudu o tom, že promlčecí doba nemůže začít běžet dříve, než ke škodě došlo (rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Cz 20/90, [25 Cdo 862/2006](#), [25 Cdo 2593/2011](#)), že podmínky pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby (vědomost o škodě a o škůdci) musí být splněny kumulativně (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 2891/2007](#)) a že poškozený se o škodě dozví teprve, když ji mohl objektivně kvantifikovat, neboť teprve tehdy ji mohl poprvé důvodně uplatnit u soudu (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [33 Odo 477/2001](#)). Dále namítá, že ačkoliv se v řízení dovolávala ust. čl. 24 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně, odvolací soud se v odůvodnění písemného vyhotovení rozhodnutí nezabýval otázkou, zda ve smyslu uvedeného čl. 24 úmluvy přiznaná výše odškodnění je spravedlivou náhradou škody způsobenou jí zákrokem, a pominul tak její argumentaci, což neodpovídá postupu vyplývajícímu z ust. § 132 o. s. ř. (např. dle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 3810/2010](#) nebo [25 Cdo 2587/2007](#), nálezů Ústavního soudu sp. zn. [IV. ÚS 563/03](#), [I. ÚS 643/04](#), [I. ÚS 722/04](#)). Navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

4. Žalovaný ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že je považuje za účelové, a navrhl, aby dovolací soud dovolání odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení, zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), shledal dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky počátku běhu promlčecí doby nároku žalobkyně na odškodnění za dlouhodobou trvající bolest s občasnými atakami bolestí vyšší intenzity.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2., článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

7. Podstatou námitek dovolatelky o logické rozpornosti rozhodnutí odvolacího soudu je především nesouhlas s tím, jak odvolací soud posoudil promlčení jejího nároku na bolestné uplatněného

rozšířením žaloby.

8. Vzhledem k tomu, že v dané věci promlčecí doba počala běžet přede dnem 1. 1. 2014, a podle § 3036 zákona č. 89/2012 Sb. (dále „o. z.“), se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., posuzuje se promlčení v dané věci podle dosavadních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále „obč. zák.“).

9. Podle § 106 odst. 1 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.

Podle § 444 odst. 1 obč. zák. při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění.

10. U práva na náhradu škody na zdraví je stanovena dvouletá subjektivní promlčecí doba, jejíž počátek se váže k okamžiku, kdy poškozený nabytí vědomost o tom, že na jeho úkor došlo ke škodě a kdo za ni odpovídá. U nároku na náhradu za bolest její běh počíná okamžikem, kdy se zdravotní stav poškozeného ustálil a lze objektivně provést bodové ohodnocení bolesti; okamžik, kdy bylo následně bodové ohodnocení lékařem skutečně provedeno, nemá na již započatý běh subjektivní promlčecí doby vliv (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2008, sp. zn. [25 Cdo 676/2007](#), uveřejněné v Souboru rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod C 5789, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. [25 Cdo 2974/2010](#)). Nárok na náhradu za bolest a nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění sice spolu souvisí (zejména svým původem ve škodné události), avšak stojí samostatně a samostatně se promlčují.

11. Skutkové zjištění, kdy se z hlediska bolesti zdravotní stav žalobkyně ustálil, závisí na vyjádření lékaře, nikoliv na volné úvaze soudu, jedná se totiž o posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí ve smyslu ust. § 127 o. s. ř. Odvolací soud s odkazem na odborné lékařské vyjádření dospěl k závěru, že zdravotní stav žalobkyně se ustálil nejpozději v srpnu 2006, kdy došlo k trvalému poškození trojklanného nervu, a v této době žalobkyně již věděla o tom, kdo za škodu jí vzniklou na zdraví odpovídá. Vzhledem k tomu, že podle skutkových zjištění odvolacího soudu se zdravotní stav žalobkyně ustálil v srpnu roku 2006, byla žaloba na náhradu škody podaná dne 10. 4. 2008 (doplněná uvedením konkrétních požadovaných částek v podání soudu dne 5. 8. 2008) podána včas. Rozšíření žaloby na bolestné bylo 1. 12. 2008 podáno až po uplynutí dvouleté subjektivní promlčecí doby.

12. Vzhledem k tomu, že zdravotní stav žalobkyně se ustálil v takovém modu, pro nějž je charakteristická přetrvávající bolest s občasnými atakami intenzivnější bolesti a z toho plynoucí duševní porucha, je tento stav jako celek trvalým následkem poškození trojklanného nervu žalobkyně. Bolesti způsobené poraněním trojklanného nervu se podle § 444 obč. zák. odškodňují jednorázově, nikoliv samostatně každá jednotlivá ataka bolesti. Trvalé následky poškození zdraví se pak odškodňují v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění. V tomto směru a ani při právním posouzení promlčení se odvolací soud od ustálené judikatury dovolacího soudu neodchýlil a rozlišení nároku na odškodnění bolestného a ztížení společenského uplatnění v odůvodnění jeho rozhodnutí není logicky rozporné, byť odůvodnění používá složité větné konstrukce a neobvyklé výrazivo a je obtížně srozumitelné.

13. K poukazu dovolatelky na ust. § 132 o. s. ř. a na judikaturu vztahující se k tomuto ustanovení s námitkou, že se soud nevypořádal s její argumentací o aplikaci ustanovení Úmluvy o lidských právech a biomedicíně o přiměřeném odškodnění, je třeba uvést, že ust. § 132 o. s. ř. se týká hodnocení provedených důkazů soudem jakožto podkladu pro skutková zjištění, a v jí citované judikatuře se rovněž hovoří o rozhodných skutečnostech, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo. Poukaz účastníka na právní předpis či normu není skutkovou okolností a

v dané věci nejde o namítaný odklon od rozhodovací soudní praxe ani o nesprávné právní posouzení. Úmluva o lidských právech a biomedicíně, publikovaná pod č. 96/2001 Sb. m. s., v čl. 24 (osoba, která utrpěla újmu způsobenou zákrokem, má nárok na spravedlivou náhradu škody za podmínek a postupů stanovených zákonem) odkazuje totiž na zákonný předpis, jímž je v tomto případě občanský zákoník a předpisy jej provádějící (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2012, sp. zn. [25 Cdo 1085/2011](#)).

14. Jelikož je napadené rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné a Nejvyšší soud neshledal existenci vad řízení ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř., dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.